

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ธมฺมิกถา — ถ้อยคำที่กล่าวถึงธรรม”

คำว่า **ธมฺมิกถา** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง [อ่านตามภาษาบาลีว่า **ดํ - มิ - กะ - ถา**] มาจากคำว่า **ธมฺม** (สิ่งที่มีจริง, คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) [**ลง อิ ตรง ม ท้ายสุด**] กับคำว่า **ถา** (ถ้อยคำ, คำกล่าว) รวมกันเป็น **ธมฺมิกถา** แปลว่า ถ้อยคำที่กล่าวถึงธรรมคือสิ่งที่มีจริง เขียนเป็นไทยได้ว่า **ธรรมิกถา** หรือ **ธรรมิกถา** ก็ได้ แสดงถึง ถ้อยคำ หรือ ข้อความที่เป็นการประกาศคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นจะได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง การกล่าวหรือแสดงสิ่งที่มีจริง ผู้ที่สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว จึงมีโอกาสดำฟังได้ศึกษา ได้สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกตรงตามความเป็นจริง เพราะไม่ว่าจะกล่าวถึงเรื่องใดก็ไม่พ้นจากธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริง คำจริง ไม่ว่าจะเป็นใครกล่าว ก็เป็นคำจริง เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ฟังโดยตลอด อย่างเช่นข้อความในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค สาริปุตตสูตร ดังนี้

“สมัยหนึ่ง ท่านพระสารีบุตรอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี กรุงสาวัตถี ก็สมัยนั้นแล ท่านพระสารีบุตรชี้แจงให้ภิกษุทั้งหลาย เห็นแจ้งสมาทาน อาจหาญ ำรง ด้วยธรรมิกถา ด้วยวาจาของชาวเมือง สละสลวยไม่มีโทษ ไม่เคลื่อนไหวคลาด อาจยังผู้ฟังให้รู้เนื้อความ ได้แจ่มแจ้ง ส่วนภิกษุเหล่านั้นก็ทำกรรมนั้นให้เป็นประโยชน์ ใส่ใจกำหนดด้วยจิตทั้งปวง เจียโรตลง ฟังธรรม”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำ เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้ผู้ฟังผู้ศึกษา เข้าใจถูกเห็นถูกตรงตามความเป็นจริง ทุกคำเกิดจากการตรัสรู้ของพระองค์ ที่กว่าจะได้ตรัสรู้นั้น พระองค์ต้องบำเพ็ญพระบารมีสะสมคุณความดีประการต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานถึงสี่อสงไขยแสนกัปป์เมื่อครั้งที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานมาก พระบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาทั้งหมด ไม่ใช่เพื่อประโยชน์เฉพาะพระองค์เท่านั้น แต่เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง ให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง เมื่อพระองค์ตรัสรู้แล้ว ทรงมีพระมหากรุณาแสดงพระธรรมตลอด ๔๕ พรรษา ตั้งแต่เริ่มประกาศพระศาสนาจนกระทั่งถึงเวลาที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พระธรรมแต่ละคำ มีค่ามาก ทำให้ผู้ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายกิเลส จนกว่ากิเลสจะดับหมดสิ้น เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลเท่านั้น

สิ่งที่มีจริงทั้งหมด เป็นธรรม แต่เพราะไม่รู้ว่าเป็นธรรม จึงต้องมีผู้กล่าวธรรม กล่าวถ้อยคำที่แสดงให้เข้าใจถูกต้อง ว่า นั่นเป็นธรรม ซึ่งก็คือ ธรรมิกถา นั่นเอง เพราะไม่ได้พูดอย่างอื่น ไม่ได้พูดเรื่องไร้สาระ แต่พูดถึงสิ่งที่มีจริง ๆ ให้บุคคลอื่นได้เข้าใจอย่างถูกต้อง คำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยิ่งกล่าว ยิ่งเปิดเผย ก็ยิ่งรุ่งเรือง จะเห็นได้ว่า คำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกปกปิดด้วยคำของบุคคลอื่นนานแสนนาน ถึงเวลาแล้วที่เมื่อมีใครก็ตามที่เข้าใจถูกต้อง ก็ช่วยกันแสดงความจริง เปิดเผยความจริง เพราะกว่าใครจะมีโอกาสดำฟังคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว นั้น เป็นโอกาสที่หายาก

เพราะฉะนั้น ก็ต้องช่วยกันกล่าว แสดง เปิดเผยคำจริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อพระธรรมจะได้ รุ่งเรืองและกระจ่าง โดยไม่ต้องหวั่นเกรงอะไรเลยทั้งสิ้น เพราะว่าเป็นคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่คำของบุคคลอื่น

เมื่อมีบุคคลผู้กล่าวธรรมีกถาหรือเปิดเผยพระธรรม จึงเป็นเหตุให้บุคคลผู้สะสมเหตุที่ดีมา มี โอกาสได้ฟังได้ศึกษา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระ ธรรม ซึ่งเป็นคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง แล้ว มีความ เข้าใจไปตามลำดับ ก็จะเห็นพระคุณของพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ว่า ถ้าพระองค์ไม่ทรงแสดง สภาพระธรรมพร้อมด้วยเหตุและผลอย่างละเอียดแล้ว สัตว์โลกทั้งหลายย่อมไม่สามารถพ้นไปจาก ความเห็นผิด และความไม่รู้ในลักษณะของสภาพระธรรมที่ปรากฏ ได้ ยังมีติดสนิทด้วยความไม่รู้ ถ้า บุคคลใดไม่ศึกษาพระธรรม ไม่ฟังพระธรรมด้วยความเคารพ แต่คิดเอาเองว่าเข้าใจธรรมแล้ว ก็ ย่อมจะเป็นผู้ที่ประมาทอย่างแท้จริง ประมาทในพระปัญญาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมมีความ เข้าใจผิดคลาดเคลื่อนได้ แต่ว่าถ้าศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรมบ่อย ๆ เนือง ๆ ด้วยความเคารพ ละเอียตรอบคอบ พิจารณาไตร่ตรองในเหตุในผล ก็ย่อมมีความเข้าใจที่ถูกต้อง มั่นคงในความเป็นจริง ยิ่งขึ้น จากที่มากไปด้วยความไม่รู้ก็ค่อยๆเข้าใจถูกเห็นถูกขึ้นได้ และถ้าได้ศึกษาต่อไป ด้วยความเป็น ผู้เห็นประโยชน์ของสิ่งที่มีค่าที่สุด ความเข้าใจถูกเห็นถูกก็จะเพิ่มขึ้น สะสมสืบต่ออยู่ในจิต เป็นที่พึ่ง ต่อไปโดยตลอด

ถ้าหากไม่มีการกล่าวหรือเปิดเผยความจริงเลย การฟังในสิ่งที่มีจริงก็เกิดขึ้นไม่ได้ และกุศล ธรรมที่จะเจริญขึ้นคล้อยตามปัญญาที่ค่อยๆเจริญขึ้นสืบเนื่องมาจากการฟังพระธรรม ก็ย่อมเกิดขึ้น ไม่ได้ ดังนั้น การกล่าวธรรมีกถา การเปิดเผยความจริง จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่อุศลแก่ผู้ที่มีโอกาส ได้ฟัง ตามกำลังปัญญาของแต่ละคนอย่างแท้จริง

สิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบให้เป็นมรดกที่ล้ำค่ากับพุทธบริษัท ก็คือ คำจริงทุกคำที่ พระองค์ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว เพราะฉะนั้น ทุกคนถ้าเห็นคุณอย่างนี้ บูชาคุณของพระองค์ด้วยความ เป็นผู้ตรง ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ เปิดเผยคำสอนที่ถูกต้องเพื่อให้คนอื่นได้มีโอกาสได้รู้ได้เข้าใจถูก ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในชาติต่อไป เพราะเหตุว่าถ้าไม่มีใครกล่าวคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วใครจะรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด การพูดความจริงให้คนอื่นได้เข้าใจถูกต้อง นั่นก็เป็นการที่จะดำรง รักษาพระพุทธศาสนา เพราะเหตุว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมทุกอย่าง ซึ่งเมื่อผู้ฟังได้ฟัง แล้ว ถ้าคิดไตร่ตรอง และเป็นคนที่ตรง ก็จะเริ่มเข้าใจว่า อะไรถูก อะไรผิด และ เข้าใจว่าอะไรเป็นคำ สอนที่ถูกต้อง เพราะทุกคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ความหวังดี ที่จะได้แก้อุศลให้เกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้องแล้วสามารถทั้งความเห็นที่ผิด แล้วประพจน์ในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อไปได้ จึงถึงเวลา แล้วที่พุทธบริษัทจะได้เริ่มต้นฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ เป็นชาวพุทธที่แท้จริง ด้วยปัญญา ที่เข้าใจในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่การไปทำอะไรตามๆ กันด้วยความไม่รู้.

[ชมรมบ้านฆัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๒]

